

بررسی نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه

(مطالعه موردی- دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق)

سید محمود هاشمی، عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

(نویسنده مسئول مکاتبات)

دکتر اسماعیل کاوسی، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قیام دشت

چکیده

در این مقاله در راستای تبیین نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه، نخست مفهوم توسعه فرهنگی و فرایند آن تشریح و سپس اهمیت توسعه فرهنگی در دوران معاصر مطرح و در ادامه ضمن توصیف اینترنت و ترسیم وضعیت کنونی آن در ایران و جهان، به نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه اشاره نموده و در خاتمه با توجه به نظرسنجی به عمل آمده از دانشجویان رشته ی ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق در خصوص موضوع، نتایج حاصله ارائه شده است.

واژگان کلیدی: فرهنگ، توسعه فرهنگی، اینترنت، توسعه فرهنگی، آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری

مقدمه

پیشرفت های حاصله در فن آوریهای ارتباطاتی و تکنولوژیهای مخابراتی در تقاطع خود یک فرایند کلان آفرید که از دل آن پدیده ای بنام اینترنت بوجود آمد. ظهور اینترنت به عنوان یک ابزار جدید سریع و ارزان ارتباطی عرصه های مختلف زندگی بشر را دچار دگرگونی کرد و از بسیاری جهات معنا و مفهوم جدیدی به ابعاد آن بخشید. اینترنت با درنوردیدن فاصله های زمانی و مکانی جهان را برای همه به عرصه حضور تبدیل کرد.

امروزه اینترنت نقش بسزایی در امر ارتباطات ایفا می کند. خوزه گابرا پاز معتقد است، اینترنت وسیله ی کامل برای برآورده کردن هر نوع خواسته ای است؛ خیال، خلاقیت، ثروت، اطلاعات، ارتباطات، بی شک اینترنت چیزی بیش از یک فناوری است. این وسیله قادر است تحولی فرهنگی ایجاد کند که تمام ابعاد اجتماع را تحت تأثیر خود قرار دهد (<http://www.idrc.ca/en>)

نقش "اینترنت" در توسعه کشورها غیر قابل انکار است و در آینده‌ای نه چندان دور اینترنت به "هسته مرکزی ارتباطات" و روابط بین جوامع و انسان‌ها تبدیل خواهد شد. در سال 1386 مرکز "آمار جهانی اینترنت" اعلام کرد، ایران رتبه نخست تعداد کاربران اینترنتی را در منطقه خاورمیانه کسب کرده است.¹

بررسی اهمیت نقش اینترنت و جایگاه آن در توسعه فرهنگی دانشگاه، با در نظر گرفتن بیشترین کاربران این تکنولوژی که طیف دانشجوی کشور می باشد بیش از پیش ضروری به نظر می رسد. و این سوال مطرح می‌شود که اصولاً آیا اینترنت توانسته است بر توسعه فرهنگی دانشگاه مؤثر واقع شود؟ و اگر چنین است تا چه حد توانسته است بر توسعه فرهنگی تأثیرگذار باشد؟ و آیا از همه توانایی‌ها و پتانسیل‌های موجود دانشگاه در این راستا بهره‌برداری شده است؟ با توجه به مطالب یاد شده این سوال مطرح می‌شود که: نقش تکنولوژی نوین (اینترنت) بر توسعه فرهنگی دانشگاه چیست؟ رابطه اینترنت را با توسعه فرهنگی دانشگاه بررسی نموده و جوانب و ابعاد آن را با توجه به شاخص های تعیین شده از طرف یونسکو مورد بررسی و پژوهش قرار دهد.

توسعه فرهنگی

مفهوم توسعه فرهنگی از اوایل دهه 1980 به بعد از طرف یونسکو بعنوان یک سازمان فرهنگی، در مباحث توسعه مطرح شده و از مفاهیمی است که نسبت به سایر بخش های توسعه چون توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی، و توسعه سیاسی از ابعاد و بار ارزشی

سایت وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (<http://www.ict.gov.ir/news>) - ¹

بیشتری برخوردار است و تاکید بیشتری بر نیازهای غیر مادی افراد جامعه دارد. بنابراین فرایندی است که در طی آن با ایجاد تغییراتی در حوزه های ادراکی، شناختی، ارزشی و گرایش انسانها، قابلیت ها رفتارها و کنش های خاصی است که مناسب توسعه می باشد. به عبارتی حاصل فرآیند توسعه فرهنگی کنار گذاشتن خرده فرهنگ های نامناسب توسعه ای است. (ازکیا، 1379: 20)

اما می توان تعریف "ژیرار اگوستین" را یکی از تعاریف قابل توجه این مفهوم برشمرد: «ایجاد شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه به منظور شناخت جایگاه آنان، افزایش علم و دانش انسانها، آمادگی برای تحول و پیشرفت و پذیرش اصول کلی توسعه نظیر قانون پذیری، نظم و انضباط، بهبود روابط اجتماعی و انسانی، افزایش تواناییهای علمی و اخلاقی و معنوی برای همه افراد جامعه». (نظیرپور، 1378، 44)

سازمان جهانی یونسکو نیز توسعه فرهنگی را چنین تعریف نموده است: «توسعه و پیشرفت زندگی فرهنگی یک جامعه با هدف تحقق ارزشهای فرهنگی، به صورتی که با وضعیت کلی توسعه اقتصادی و اجتماعی هماهنگ شده باشد.»

توسعه فرهنگی به معنای به وجود آوردن شرایط و امکانات مادی و معنوی مناسب برای افراد جامعه، ایجاد تفکر توسعه در بین مردم، شناساندن جایگاه آنان، رشد و افزایش آگاهی و دانش آنها، زمینه سازی برای تحول و نیز پیشرفت جامعه و بالاخره در مجموع ایجاد زمینه هایی فرهنگی برای توسعه است (ادهمی، 1384: 16).

در کنفرانس وزیران فرهنگ کشورهای آسیایی که در جاکارتا در سال 1972 برگزار شد اصل 'توسعه فرهنگی' به عنوان عامل هویت و تغییر اجتماعی مورد پذیرش قرار گرفت و در سال 1986 مجمع عمومی سازمان ملل متحد، دهه جهانی توسعه فرهنگی را (1997-1988) اعلام کرد که چهار هدف اساسی داشت: توجه به ابعاد فرهنگی توسعه؛ تاکید و تقویت هویت های فرهنگی؛ تشویق مشارکت در حیات فرهنگی؛ ترویج همکاری بین المللی (فراهانی، 1386) در نتیجه توجه به توسعه فرهنگی به تدریج یک ضرورت تلقی شد، زیرا این اعتقاد وجود داشت که توسعه فرهنگی همگام با توسعه اقتصادی نیست بلکه فراتر از آن است و عامل پویایی و نوآوری است. (دوپویی، 1374، 39)

اینترنت و وضعیت آن در جهان

اینترنت را می توان به منزله یک شبکه بسیار گسترده جهانی از کامپیوترها دانست که در آن انواع مختلف سخت افزار با انواع مختلف سیستم عامل و محیط های نرم افزاری تحت یک قرارداد واحد با یکدیگر گفتگو و تبادل اطلاعات می کنند و همین قرارداد واحد گفتگو بین

سیستمها است که رد و بدل کردن انواع داده‌ها و اشتراک اطلاعات را در سراسر گیتی، میسر می‌سازد.

در حال حاضر این شبکه فراگیرترین شبکه جهانی است. تعداد کاربران اینترنت از زمان پیدایش آن روز به روز در حال افزایش می‌باشد. به طور کلی از میان جمعیت شش میلیارد و ۴۹۹ میلیون نفری کره‌ی زمین، بیش از یک میلیارد و ۸۶ میلیون نفر که معادل ۱۶/۷ درصد از کل جمعیت را تشکیل می‌دهد، کاربر اینترنت هستند. در اینجا بهتر است قبل از هرگونه توضیحی نگاهی به آخرین آمار کاربران اینترنت در جهان بیان‌دازیم تا بیش از پیش به اهمیت این پدیده و کاربرد آن در زندگی مردم آگاه شویم.

همانطور که تصویر شماره ۱ نشان می‌دهد به ترتیب مناطق آمریکای شمالی، اقیانوسیه، اروپا، آمریکای لاتین/ کارائیب، آسیا، خاورمیانه و در نهایت منطقه آفریقا دارای ضریب نفوذ قابل توجهی در اینترنت هستند. و از کل آمار کاربران اینترنت در جهان به ترتیب آسیا (۳۶/۴٪)، اروپا (۲۸/۴٪) و سپس آمریکای شمالی (۲۱/۱٪) دارای بیشترین کاربر می‌باشند. و بر اساس همین آمار مناطق خاورمیانه، آفریقا و آمریکای لاتین دارای بیشترین رشد (از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶) در زمینه استفاده از اینترنت بوده‌اند.

تصویر شماره ۱ - آمار جمعیت و کاربران جهانی اینترنت

مناطق	جمعیت (۲۰۰۶)	درصد	کاربران اینترنت	ضریب نفوذ	درصد	رشد کاربران % (۲۰۰۶-۲۰۰۰)
آمریکای شمالی	331.473.276	5.1	229.138.706	69.1	21.1	112
اقیانوسیه	33.956.977	0.5	18.364.772	54.1	1.7	141
اروپا	807.289.020	12.4	308.712.903	38.2	28.4	193.7
آمریکای لاتین/ کارائیب	553.908.632	8.5	83.368.209	15.1	7.7	361.4
آسیا	3.667.774.066	56.4	394.872.213	10.8	36.4	245.5
خاورمیانه	190.084.161	2.9	19.028.400	10	1.8	479.3
آفریقا	915.210.928	14.1	32.765.700	3/6	3	625.8
کل جهان	6.499.697.060	100	1.086.250.903	16.7	100	200.9

تذکره: آمار جمعیت و کاربران اینترنت تا ۱۸ سپتامبر ۲۰۰۶ می‌باشد که از سایت

www.internetworldstats.com اخذ شده است.

بر اساس همین آمار قاره‌ی پهناور آسیا با سه میلیارد و ۶۶۷ میلیون نفر جمعیت که معادل ۵۶/۴ درصد از کل ساکنان کره‌ی زمین است، حدود ۳۹۵ میلیون نفر یا ۱۰/۸ درصد کاربر اینترنت دارد که با توجه به آمار جهانی، ۳۶/۴ درصد از کل کاربران جهان را شامل می‌کند.

شود. همچنین رشد استفاده از اینترنت از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶ در این قاره، ۲۴۵/۵ درصد گزارش شده است.

وضعیت کنونی اینترنت در ایران

اینترنت در ایران هر روز فراگیر تر می شود، در حالی که ۲۰ سال طول کشید تا رادیو به ایران بیاید، ۳۰ سال طول کشید تا سینما در ایران ساخته شود و یا ۱۳ سال پس از تولید تلویزیون ایرانیان نیز این جعبه جادویی را به خانه های خود بردند، اینترنت به فاصله اندکی پس از عمومی شدن، به ایران آمد. از آن زمان تاکنون اینترنت نه تنها در کشور ما بلکه در سایر کشور های جهان به صورت انفجاری رشد کرده است. به طوری که اکنون ضریب نفوذ اینترنت در ایران از متوسط آسیا بالاتر رفته و خاورمیانه نیز به مقام اول دست یافته است. با این حال، ایران برای رسیدن به جایگاه مناسب در دسترسی به اینترنت، هنوز باید گامهای بلندی بردارد. شمار کاربران اینترنت در ایران در سال ۱۹۹۴ از ۲۵۰ نفر فراتر نمی رفت اما اکنون بیش از ۲/۵ میلیون ایرانی به صورت دائم و ۵/۳ میلیون نفر به صورت کاربر غیر دائم از اینترنت استفاده می کنند. به این ترتیب ضریب نفوذ اینترنت از صفر در سال ۱۹۹۴ به ۵/۳ در سال ۲۰۰۳ افزایش یافته است. (www.ict.gov.ir)

بر اساس بر آورد ها شمار کاربران اینترنت در سال ۲۰۰۴ به ۵ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر و در سال ۲۰۰۵ به ۱۵ میلیون نفر و در سال ۲۰۰۷ به ۳۵ میلیون نفر افزایش یافته است

در همین رابطه وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات وقت، تعداد کاربران اینترنت رادر پایان سال ۸۳ در ایران حدود شش میلیون نفر اعلام کرد و گفت: تا پایان برنامه چهارم توسعه کشور (۱۳۸۸) تعداد کاربران به ۱۵ میلیون نفر می رسد. (www.ict.gov.ir)

در زمینه اینترنت برنامه ۵ ساله سوم خالی از برنامه مصوب است و به نوعی رشد خیره کننده و تقاضای سریع بخش مخابراتی را مجبور به ایجاد فضای توسعه ای در این بخش کرد. رسیدن یکباره تعداد کاربران اینترنت از ۲۰۰ هزار نفر در ابتدای برنامه به بیش از ۶ میلیون نفر در انتهای آن نمایانگر بازار سریع و رو به رشد اینترنت است. اعطای مجوز به شرکت های خدمات دهنده اینترنت، ارایه مجوز اینترنت پر سرعت و فراهم کردن فضا برای شرکت های خدمات دهنده تلفن اینترنتی از جمله فعالیت هایی است که در راه حذف انحصار در این بخش صورت گرفته است.

(www.ict.gov.ir)

اینترنت و توسعه فرهنگی

اطلاع‌رسانی الکترونیکی، ایجاد ارتباط آموزشی، فراهم کردن زمینه پژوهشی و علمی در نقاط مختلف دنیا، آموزش الکترونیکی، اتصال به کتابخانه‌های پیشرفته و غنی، پژوهش از طریق مجلات و... بخشی از پیامدها و تأثیرات مثبت اینترنت در بعد فرهنگی است. اما از سویی عده‌ای معتقدند که اینترنت در این حوزه تبعات منفی چون تضعیف ارزش‌های بومی، تشدید بی‌هویتی‌ها و از خودبیگانگی، مصرف‌گرایی و رشد فرهنگ مصرف، رواج بدآموزی و مواد خلاف اخلاق، عدم رعایت حقوق مولفان و خلاقان فرهنگی را در پی خواهد داشت.

اینترنت و آموزش

شبکه اینترنت در اوایل دهه 1960، به دنبال پرتاب نخستین قمرهای مصنوعی اتحاد جماهیر شوروی به فضا و افزایش نگرانی ایالات متحده آمریکا از خطرات حملات هسته‌ای احتمالی آن کشور به منظور حفظ و حراست نظامی ارتش آمریکا، در شرایط بسیار مخوف جنگ هسته‌ای از طرف، آژانس طرح‌های پژوهشی پیشرفته (آپارنت) در وزارت دفاع ایالات متحده پایه‌گذاری شد. شبکه یاد شده که بر اساس سیستم تکنولوژی کلیدهای ارتباطی مستقل و مرتبط به بسته‌های اطلاعاتی جداگانه استوار گردیده بود به منظور جلوگیری از هدف قرار گرفتن آنها در یک جنگ هسته‌ای احتمالی از دسترسی مراکز فرماندهی و کنترل نظامی برکنار گذاشته شده بود. به گونه‌ای که هر مجموعه اطلاعاتی مسیر خاص خود را در میان مدارهای ارتباطی مختلف شبکه مورد نظر بصورت افقی طرح کرد و در عین حال امکان گردآوری تمام آنها در هر واحد خاص نیز وجود داشت (کوشا، 1379)..

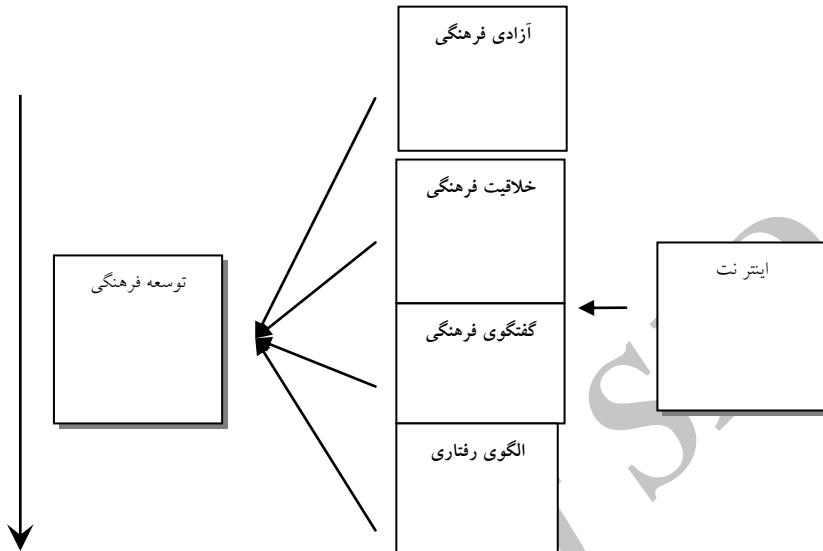
مدتی بعد تحت تأثیر پیشرفت تکنولوژی دیجیتال امکان جمع‌آوری و بسته‌بندی هر گونه پیام واز جمله اصوات، تصاویرها و داده‌ها و ایجاد شبکه‌های اطلاعاتی منتقل‌کننده انواع نمادها بدون نیاز به هر گونه مرکز کنترل پدید آمد و به این ترتیب با استفاده از فراگیری بسیار گسترده زبان دیجیتال و شبکه‌بندی نظام ارتباطی، شالوده تکنولوژیک ارتباطات افقی جهانی فراهم شد.

اینترنت امروزه در همه ابعاد زندگی بشری تأثیر گذاشته است. برخی معتقدند که اینترنت در حال تولید فرم‌های جدید انسان اجتماعی و عملکردهای جدید فرهنگی و نیز متحول ساختن جهت‌گیری‌ها و عملکردهای قدیمی است. سرعت این تحول آنچنان بالا است که اغلب بررسی کلی تحولات ناشی از آن دشوار است، درست مثل این است که بخواهیم از قطاری که به سرعت در حال حرکت است، عکس بگیریم (آیت‌الله زاده شیرازی، 1376: 25-23).

بررسی های انجام شده و آمارهای موجود نشان می دهند که در دهه 1990 افراد تنها از ایمیل استفاده می کردند، یعنی از چت استفاده نمی کردند و در وب هم جستجو نمی کردند. به تعبیری آنها در عصر حجر اینترنتی زندگی می کردند. اما در حال حاضر نوع و میزان استفاده از اینترنت با بسیاری از قیود، ارزش ها و هنجارهای نهادینه تعارض ایجاد کرده است. به عنوان نمونه می توان به گسترش و تعمیق استفاده از اینترنت بین کودکان و نوجوانان مشارکت کننده در این دنیای جدید و اقتدار سنتی والدین و تعارض ایجاد شده بین آنها اشاره کرد.

با فراگیر شدن ارتباط کامپیوتری در دانشگاهها که در اوایل دهه 1990 در مقایسه جهانی انجام گرفت دانش آموختگان دانشگاهی که در اوایل قرن بیست و یکم مسئولیت شرکت ها و نهادها را در دست گرفته اند. پیام رسانه جدید را به بدنه جوامع منتقل کرده اند. فرایند شکل گیری و انتشار اینترنت و شبکه های ارتباطی کامپیوتری وابسته به آن در ربع قرن گذشته ساختار رسانه ای جدید را در معماری شبکه، فرهنگ کاربران شبکه و در الگوهای واقعی ارتباطات برای همیشه شکل داد. (کاستلز، 1380: 415 - 402)

به طور کلی می توان گفت که شبکه اینترنت همانند یک محل مجازی ارتباط ملاقات عمومی شهروندان جهان است. یک نقطه تلاقی عمومی است که در آن میلیونها نفر از بیش 200 کشور جهان با هم در رابطه قرار می گیرند و سازمان عظیمی است که نظم آن از پیش تا حدودی تنظیم شده است. (محسنی، 1380: 71). مدل مفهومی

نمودار شماره 1 مدل مفهومی تحقیق: فراهانی، فاطمه، 1386، سیاست‌گذاری فرهنگی و توسعه

هدف کلی:

شناسایی نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه از طریق مؤلفه‌های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری
اهداف فرعی:

شناسایی نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه از طریق مؤلفه آزادی فرهنگی
شناسایی نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه از طریق مؤلفه خلاقیت فرهنگی
شناسایی نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه از طریق مؤلفه گفتگوی فرهنگی
شناسایی نقش اینترنت در توسعه فرهنگی دانشگاه از طریق مؤلفه الگوی رفتاری

سؤالات تحقیق:

سوال اصلی:

اینترنت از طریق مؤلفه‌های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری چه نقشی در توسعه فرهنگی دانشگاه دارد؟
سؤالات فرعی:

اینترنت از طریق مؤلفه آزادی فرهنگی، چه نقشی در توسعه فرهنگی دانشگاه دارد؟
اینترنت از طریق مؤلفه خلاقیت فرهنگی چه نقشی در توسعه فرهنگی دانشگاه دارد؟
اینترنت از طریق مؤلفه گفتگوی فرهنگی چه نقشی در توسعه فرهنگی دانشگاه دارد؟
اینترنت از طریق مؤلفه الگوی رفتاری چه نقشی در توسعه فرهنگی دانشگاه دارد؟

فرضیه‌های تحقیق:

فرضیه اصلی:

اینترنت می‌تواند از طریق مؤلفه‌های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

فرضیه‌های فرعی:

اینترنت می‌تواند از طریق مؤلفه آزادی فرهنگی بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

اینترنت می‌تواند از طریق مؤلفه خلاقیت فرهنگی بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

اینترنت می‌تواند از طریق مؤلفه گفتگوی فرهنگی بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

اینترنت می‌تواند از طریق مؤلفه الگوی رفتاری بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

روش تحقیق

اصولاً با توجه به ماهیت تحقیق و متناسب با موضوع مورد بررسی، روش‌های مختلفی وجود دارد. استفاده از هر یک از روش‌های تحقیق به ماهیت و زمینه تحقیق، فعالیت‌های لازم به نتیجه‌گیری و میزان مسئولیت محقق در مقابل نتایج و اهداف تحقیق بستگی دارد. با توجه به مسائل مطروحه و مطالعه اسناد و مدارک و همچنین مطالعات تحلیلی در خصوص ادبیات تحقیق، پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه‌های اجرا همبستگی می‌باشد.

روش گردآوری و تجزیه تحلیل اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق، روش میدانی و کتابخانه‌ای می‌باشد. محقق در گام نخست اعتبار (reliability) داده‌های جمع‌آوری شده را محک زد تا مشخص نماید اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه تا چه میزان با واقعیت‌های اجتماعی تطبیق دارند برای این منظور ضریب آلفای کرونباخ را محاسبه نمود. آزمون کرونباخ برای محک اعتبار (reliability) پرسشنامه‌ای که بصورت طیف لیکرت طراحی شده مناسب است (جهانبخش 1382، 43) و سپس با بهره‌گیری از تکنیک‌های آماری مناسب که با توجه به نوع

متغیر (کیفی) و مقیاس اندازه گیری (رتبه ای) داده ها سازگاری دارد. اطلاعات جمع آوری شده، دسته بندی و تجزیه و تحلیل گردید. محقق در گام بعدی با استفاده از آمار توصیفی، اطلاعات جمع آوری شده را با تهیه جدول توزیع فراوانی خلاصه کرده و به کمک نمودار نشان داده است و با استفاده آمار استنباطی، با انجام آزمون T دو نمونه ای متغیرها تفاوت اولویت در دو بخش مورد ارزیابی قرار داده است.

جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه:

در این تحقیق با توجه به سؤال اصلی، جامعه و نمونه آماری، دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شرق که تعداد آنها حدوداً 120 نفر می باشند و به دلیل موجود بودن اطلاعات، کل جامعه آماری بدون انجام نمونه گیری مورد بررسی قرار گرفته است.

یافته های تحقیق آمار توصیفی

این نوع آمار صرفاً به توصیف جامعه می پردازد و هدف آن محاسبه پارامترهای جامعه است

جدول شماره (1) جنسیت

		فراوانی مطلق	درصد فراوانی مطلق	درصد فراوانی مطلق	درصد فراوانی تجمعی
	زن	64	55.8	55.8	55.8
	مرد	52	44.2	44.2	100.0
	جمع	116	100.0	100.0	

همانطور که در جدول 1 مشاهده می شود از مجموع 116 نفر شرکت کننده در تحقیق 52 نفر مرد و 64 نفر زن بوده اند

جدول شماره (2) تحصیلات

تحصیلات	فراوانی مطلق	درصد فراوانی مطلق	درصد فراوانی تجمعی
فوق لیسانس	40	/21	/21
لیسانس	76	/79	/100
جمع	116	83.8	100.0

همانطور که در جدول 2 مشاهده می شود از مجموع 116 نفر شرکت کننده در تحقیق 76 نفر دانشجوی مقطع لیسانس و 40 نفر دانشجوی مقطع فوق لیسانس بوده اند.

تجزیه و تحلیل داده ها بر اساس آمار استنباطی:

فرضیه فرعی اول: اینترنت می تواند از طریق مؤلفه آزادی فرهنگی بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

فراونی مورد مشاهده نشان می دهد که از دیدگاه جامعه مورد بررسی بین مؤلفه آزادی فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد. و فراوانی مورد انتظار در تمامی طبقات با فراوانی مورد مشاهده تفاوت زیادی دارد. محقق به این سوال پاسخ می دهد که آیا این دیدگاه از لحاظ آماری معنی دار می باشد برای پاسخ به این سوال از آزمون کا اسکوئر(کای دو) استفاده می نماییم. باتوجه به اینکه اندازه ضریب توافقی ($0 < C = 0.48 < 1$) بین صفر و پنجاه درصد و خیلی نزدیک به 50 درصد می باشد این بدان معنی است که بین مؤلفه آزادی فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه نسبتاً مطلوبی وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم: اینترنت می تواند از طریق مؤلفه خلاقیت فرهنگی بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

فراونی مورد مشاهده نشان می دهد که از دیدگاه جامعه مورد بررسی بین مؤلفه خلاقیت فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد. و فراوانی مورد انتظار در تمامی طبقات با فراوانی مورد مشاهده تفاوت زیادی دارد محقق به این سوال پاسخ می دهد که آیا این دیدگاه از لحاظ آماری معنی دار می باشد برای پاسخ به این سوال از آزمون کا اسکوئر(کای دو) استفاده می نماییم. باتوجه به اینکه اندازه ضریب توافقی ($0 < C = 0.37 < 1$) بین صفر و پنجاه درصد می باشد. این بدان معنی است که بین مؤلفه خلاقیت فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه نسبتاً ضعیفی وجود دارد.

فرضیه فرعی سوم: اینترنت می تواند از طریق مؤلفه خلاقیت فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

فراونی مورد مشاهده نشان می دهد که از دیدگاه جامعه مورد بررسی بین مؤلفه خلاقیت فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد. و فراوانی مورد انتظار در تمامی طبقات با فراوانی مورد مشاهده تفاوت زیادی دارد محقق به این سوال پاسخ می دهد که آیا این دیدگاه از لحاظ آماری معنی دار می باشد برای پاسخ به این سوال از آزمون کا اسکوئر(کای دو) استفاده می نماییم. باتوجه به اینکه اندازه ضریب توافقی ($0 < C = 0.45 < 1$) بین صفر و پنجاه درصد و می باشد. این بدان معنی است که بین مؤلفه خلاقیت فرهنگی و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه نسبتاً مطلوبی وجود دارد.

فرضیه فرعی چهارم: اینترنت می تواند از طریق مؤلفه الگوی رفتاری بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارد.

فراوانی مورد مشاهده نشان می‌دهد که از دیدگاه جامعه مورد بررسی بین مؤلفه الگوی رفتاری و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد. و فراوانی مورد انتظار با فراوانی مورد مشاهده تفاوت زیادی دارد محقق به این سوال پاسخ می‌دهد که آیا این دیدگاه از لحاظ آماری معنی دار می‌باشد برای پاسخ به این سوال از آزمون کاسکوئر (کای دو) استفاده می‌نماییم. باتوجه به اینکه اندازه ضریب توافقی ($0 < C = 0.41 < 1$) بین صفر و پنجاه درصد می‌باشد این بدان معنی است که بین مؤلفه الگوی رفتاری و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه نسبتاً ضعیفی وجود دارد.

فرضیه اصلی: اینترنت می‌تواند از طریق مؤلفه های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری بر توسعه فرهنگی در دانشگاه تاثیر بگذارند.

باتوجه به فراوانی مورد مشاهده از دیدگاه جامعه مورد مطالعه بین نقش مؤلفه های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد برای حصول اطمینان از وجود چنین رابطه ای آزمون وجود استقلال بین دو گروه (ضعیف و قوی) یعنی کای-اسکوئر اجرا می‌کنیم. چون درصد خطای محاسبه شده کمتر از 0.05 میباشد در نتیجه فرض H_0 رد شده است پس با 0.95 درصد اطمینان می‌توان گفت از دیدگاه جمعیت نمونه بین نقش مؤلفه های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه معناداری وجود دارد باتوجه به اینکه اندازه ضریب توافقی ($0 < C = 0.61 < 1$) بین پنجاه درصد و یک می‌باشد بنا بر این می‌توان این گونه استنباط نمود که بین نقش مؤلفه های آزادی فرهنگی، خلاقیت فرهنگی، گفتگوی فرهنگی و الگوی رفتاری و توسعه فرهنگی در دانشگاه رابطه نسبتاً مطلوب می‌باشد و بالاتر از حد متوسط است وجود دارد.

نتیجه گیری

فرهنگ مجموعه دانستیها و رفتارهای (تکنیکی، اقتصادی، دینی و سنتی) و اعتقاداتی که اختصاص به یک جامعه انسانی معین دارد و مترادف با تمدن، جامعه قومیت نیز به کار می‌رود. فرهنگ عبارت است از مجموعه‌ای از ارزشها، باورها، درک و استنباط و شیوه‌های تفکر یا اندیشیدن که اعضای سازمان در آنها وجوه مشترک دارند منظور از فرهنگ، کلیه آثار فکری و مادی جامعه می‌باشد. فرهنگ واژه‌ای است که علمای علم اجتماع و پژوهشگران رشته مردم‌شناسی آن را به کار می‌برند و این از گسترش وسیعی برخوردار است و آن چنان مفید واقع شده که آن را در سایر علوم اجتماعی نیز به کار می‌برند. در واقع بدون فهم عمیق ارزشهای فرهنگی جامعه نمی‌توان رفتار سازمانی را به درستی فهمید. نقشی که فرهنگ در رفتار انسان ایفا می‌کند، یکی از مهم‌ترین مفاهیمی است که در علوم رفتاری وجود دارد.

هرچند تاکنون به طور کامل مورد ارزیابی قرار نگرفته است. فرهنگ آنچه را که انسان یاد می‌گیرد و نیز نحوه رفتار او را تعیین می‌کند. در مورد اینکه فرهنگ چگونه به وجود می‌آید، باید گفت که فرهنگ پدیده‌ای است که با توجه به خواسته‌های طبیعی و نیروهای اجتماعی سرچشمه می‌گیرد. همچنین بدیهی است که دنیای امروز دنیای ارتباطات می‌باشد و در این زمینه استفاده از اینترنت سرعت و سهولت تبادل اطلاعات در زمینه های علمی، آموزشی، تفریحی، خبری را بالا برده به طوری که بحث از دنیای اطلاعات و ارتباطات در بین صاحب نظران مطرح است. همانطور که در قبل اشاره شد اینترنت دارای مزایا و معایبی است که باید ضمن شناسایی معایب آن، نیز تدابیری اتخاذ نمود که تهدیدات آن را کمتر کرده و به نوعی به فرصت تبدیل نماییم.

پذیرش این واقعیت که اینترنت صرفاً یک وسیله ارتباطی است که در انتقال داده ها باعث سرعت و سهولت کار می‌شود، به ما کمک می‌کند تا تلاش مضاعفی را در بهره گیری هر چه بیشتر از این فناوری در راستای اهداف خویش به کار بندیم.

منابع

- آیت الله زاده شیرازی، رضا، اینترنت، تهران: کانون نشر علوم، 1376.
- ادهمی، عبدالرضا، فرهنگ و فرایند توسعه، فصل نامه یگانه، شماره 36، 1384.
- ازکیا، مصطفی، جامعه‌شناسی توسعه، چاپ سوم، تهران، نشر کلمه، 1380.
- ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا، توسعه روستایی با تأکید بر جامعه روستایی ایران، نشر نی، تهران، 1383
- دوپویی، گزایه، فرهنگ و توسعه، فاطمه فراهانی و عبدالحمید زرین قلم، مرکز انتشارات کمیسیون ملی یونسکو در ایران، 1381.
- روشه، گی، 1381، تغییرات اجتماعی، ترجمه منصور وثوقی
- ژیرار، آگوستین، توسعه فرهنگی، مترجم عبدالحمید زرین قلم، پروانه سپرده و علی هاشمی گیلانی
- کاستلز، م و اینس، م، گفتگوهایی با امانوئل کاستلز، ترجمه حسن چاووشیان. تهران: نشر نی 1384.

- کاستلز، مانوئل عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ، جلد اول: ظهور جامعه شبکه‌ای، علی پایا (ویراستار ارشد)، احد علیقلیان، افشین خاکباز. تهران: طرح نو 1380.
- فراهانی، فاطمه، 1386، سیاست‌گذاری فرهنگی و توسعه، ۱، خبرگزاری دانشجویان ایران - تهران سرویس: مسائل راهبردی ایران.
- نظیر پور، محمد نقی، 1378، ارزش‌ها و توسعه، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- کاستلز، مانوئل، عصر اطلاعات: قدرت هویت، ترجمه حسین چاوشیان، تهران: طرح نو، 1380
- کاستلز، مانوئل، «عصر ارتباطات، ظهور جامعه شبکه‌ای»، ترجمه احمد علیقلیان و افشین خاکباز، طرح نو، تهران
- کاستلز، مانوئل، عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ (پایان هزاره)، ترجمه احد علیقلیان، افشین خاکباز، حسن چاوشیان، تهران: طرح نو، 1380
- کوشا، کیوان، «اینترنت در خدمت توسعه فرهنگی»، خبرنامه الکترونیکی و فرهنگ اطلاع‌رسانی. 1379.
- یونسکو، فرهنگ و توسعه، ترجمه نعمت‌الله فاضلی و محمد فاضلی، چاپ اول، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، 1376.
- یونسکو، بعد فرهنگی توسعه: به سوی رهیافتی علمی، ترجمه صلاح‌الدین محلاتی، تهران، یونسکو، 1378.
- یونسکو، فرهنگ و توسعه (رهیافت مردم‌شناختی توسعه)، نعمت‌الله فاضلی، محمد فاضلی، 1376، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،
- یونسکو، گزارش پیرامون دهه توسعه فرهنگی، مجموعه مقالات تحقیقی شماره 7، معاونت پژوهشی